СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 67. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 23. марта, 1927. VOL. XXXV. No. 67. Jersey City, N. J., Wednesday, March 23. 1927. THREE CENTS

ПОШЕСТЬ ІНФЛЮЕНЦИ СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ

5 ВИПАДКІВ СМЕРТИ НА АМЕРИКАНСЬКІМ ТРАНСПОРТОВІМ КОРАБЛИ.

ВАШИНГТОН, 21. марта. — На американськім транспортовім корабли Шато Тієрі, пливучім з Ню Йорку до Сан Франциско й Гонолюлю, появилася серед пливучих на ньому жовнірів пошесть інфлюенци, зовсім не слабша від теперішньої пошести в Европі.

На кораблі є коло 900 мужа війска та 13 конгресменів, що їдуть у делєґації на Гонолюлю. Серед сих пасажирів найшлося нині 67 люда, недужих на інфлюенцу та завалки. З того числа 5 недужих уже померло.

Корабель поспішає чим скорше до Сан Франциско, щоби зложити недужих у шпитали в Презідіо.

КАРНЕҐСЬКА ГРОМАДА ЗАБИРАЄ СЛОВО В СПРАВІ ЕПИСКОПСЬКОГО ЗАКАЗУ

ПРОГОЛОШУЄ СЕБЕ ХАЗЯЇНОМ У СВОЇЙ ХАТІ ТА НЕ СЛУХАЄ БІСКУПСЬКИХ СУСПЕНЗ.

КАРНЕҐІ, ПА., 21. марта. (Спеціальна телеграма до Свободи). — Відправивши в суботу о. Маланяка, якого єпископська консисторія вислала заняти місце суспендованого мітрата о. д-ра Йосифа Жука, українська греко-католицька громада відбула вчора парохіяльне віче, щоби заняти становище супроти єпископської суспензи.

Ще ніколи не було в Карнеґі такого великого віча. Настрій зборів був однодушний. Громада вважає себе хазяїном власної парохії та не дасть собі забирати одного священика та накидати другого. Віче ухвалило одноголосно дати признанне суспендованому о. Жукови та боронити всіми силами своїх прав. Громада приняла визов єпископа до боротьби та готова для неї на всякі жертви. (Г. Телеп, парох. секр.).

ЗАВЗЯТА БОРОТЬБА АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ

ЗАКИДУЮТЬ КОМУНІСТАМ ВЖИВАННЄ ГРОМИЛІВ ДЛЯ БОРОТЬБИ ПРОТИ ЮНІЙ.

НЮ ЙОРК, 21. марта. — В місцевій галі Ботовена відбулося нині велике віче центральної ради промислових юній, скликане Американською Федерацією Праці для обговорення боротьби большевиків проти американських промислових юній.

На вічу промовляли відомі провідники Федерації Праці президент Ґрін, віцепрезидент Вол і другі. Ґрін взивав з одної сторони юнійних робітників до сильного відпору большевицьким аґітаторам, а з другого боку міський уряд, щоби він дав охорону для юнійних організаторів, на яких мають нападати наняті комуністами громили.

РОБІТНИЧА ҐАЗЕТА В МЕКСИКУ ЗАКИДУЄ ЕПИСКОПАМ ЗВІРСЬКУ ЖОРСТОКІСТЬ.

МЕКСИКО, 21. марта. — Ель Соль, урядовий орґан робітничих організацій, закидає нині в статті римо-католицькому архиепископови Ороско, що він видав приказ збунтованим римо-католицьким загірольцям палити живцем усіх жовнірів, що попадуть в їх руки.

Ґазета пише далі, що в битві коло Айо ель Альто банда римо-католицьких бунтарів зловила кількох жовнірів та привела їх перед свого провідника, священика Пораса, котрий казав бити жовнірів буками по пятах, відтак казав жовнірам ходити босими ногами по роспеченім камінню, а наконець вкинути живцем в огонь і спалити.

ПРОЦЕС ПРОТИ ФОРДА ТРАТИТЬ СВОЄ ШИРОКЕ ЗНАЧІННЄ.

ДІТРОЙТ, 21. марта. — Підчас нинішного дня на розправі жидівського адвоката Сапіра проти Генрі Форда за образу чести судья знова не допускав свідоцтва про погляди Форда на Жидів. На приказ судї переслуханнє має обмежуватися до самої образи Сапіра Фордом. Фордові погляди про Жидів признано неприческною справою. Через те й розправа тратить богато зі свого громадянського значіння та зводиться майже до простого приватного процесу за образу.

СЕНЗАЦІЙНЕ ВБИЙСТВО НА ТЛІ ЛЮБОВНОЇ АФЕРИ МЕЖИ ЗАМУЖНИМИ.

НЮ ЙОРК, 21. марта. — В неділю рано найдено в домі в Квінс Вилидж, на Лонг Айленді, тіло Алберта Снайдера, артистичного редактора одної автомобілевої ґазети. Покійного хтось побив тяжким предметом по голові, обезпамятив хльороформом та для ще більшої певности задушив дротом до вішання образів. В комнаті все було перевернене, немов би на нього напали злодії. Поліція однак скоро доглянула, що непорядок був штучно зроблений для замилення поліції. Стала допитувати жінку вбитого, та по 18 годинах допиту добилася від неї признання, що Снайдера вбила вона на спілку зі своїм любовником Греєм. Жінка справила поліцію на слід Грея, який, доконавши вбийства, поїхав до Сиракюз. Сей спочатку перечив відважно всяким підозрінням, певний, що він так хитро підготовив злочин, що його відкрити не потрафлять. Побачивши, що се не вдається, він признався до всего.

УЧАСТЬ В ВИБОРАХ ЗРОСТАЄ СЕРЕД СОВІТІВ.

МОСКВА, 19. марта. — Вибори до всесовітського конгресу відбулися в московській окрузі при великій участи голосуючих. Вибрано на делеґатів 70% комуністів, а 30% непартійних. Перед виборами пороблено острі заряджения, щоби в кандидати не попали „буржуазні" елементи, або хтонебудь з опозиції. Всіх їх позбавлено права голосовання.

НОВИЙ РУМУНСЬКИЙ „ГЕРОЙ".

Як відомо, 10. XI., 1926. р., підчас процесу проти демонструючих черновецьких нерумунських студентів, післаний румунськими фашистами студент Тоту застрілив одного з підсудних студентів, Фаліка. На днях 21—23 м. м. відбувся процес проти вбийника. Підсудного переведено вже давнійше в глухе містечко Кімполюнг і там підібрано відповідних суддів, а на сам процес явилося понад 30 кузістів як оборонців. Свідки й родичі вбитого не явилися, боячися погрому, яким вже наперід грозили фашисти. Як можна було сподіватися, вбийника оправдав суд і проголошено його навіть румунським „героєм".

Заслугують уваги слова оборонців Морареску (він як пограничний офіцир замордував і ограбив над Дністром понад 120 біженців, та все таки був увільнений), Зела Кодряну, Кузи й Ілієску: „Рукою Тоту пімстилася Румунія на внутрішних ворогах, які ще й досі не хочуть погодитися з тим, що живуть в Румунії. Совість і опінія румунської держави по стороні Тоту. Стріляв не Тоту, а стріляла румунська молодіж. Присяжні судді будуть відповідати за свій вирок перед своїми дітьми, котрих ми виховуємо тепер в тім самім національнім дусі, що й обжалованого Тоту. Тоту стрілив і впав Фалік, а з ним мусять впасти і всі вороги нашої країни" і т. д.

Підчас процесу учасники-фашисти побили і прогнали деяких кореспондентів черновецьких ґазет, а по процесі, вертаючи до Яс, уряджували по стаціях погроми. Між иншими побили також кількох німецьких підданих, котрих до того ще й обікрали. Так то виглядає самоозначення національних меншостей в Румунії. Ну, що-ж, зате вона пестунчик антанти і Ліґи Націй та „культуртреґер" на Сході!

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПОСОЛ У БРАЗИЛІЇ.

До Ріо прибув совітський посол, Краєвський. Діякі пролетарі сподівались, що посол-„пролетар" заїметься ними, тимчасом цей гордий, вистроєний „буржуй" заїхав до найгарнійшого готелю, пирує і їздить пишними автами по місті, убраний в брилянти і оком не моргне на „пролетарів". Він покищо має до діла з богатими купцями і наміряє навязати торгові зносини з Бразилією. Такий його початок; що буде дальше — час покаже... („Праця").

УКРАЇНЕЦЬ ГРАЄ НА РАДІО В НЮ БРИТЕН, КОНН.

В четвер дня 24. марта ц. р. вечером о год. 8.30 виступить наш молоденький скрипак Богдан Ягелло яко соліст на радіо. Богдан Ягелло, син Стефана Ягелли, довголітного дякоучителя в Пітсбурґу, який під теперішну пору перебуває в Ню Бритен. Молодий Богдан показує великий талант, бо вже як 15-літний скрипак має значний музичний успіх за собою, який заповідає йому велику будучність.

Він виступить на Radio Station, Pitsburgh, Pa., W. J. A. S.

КАРА ЗА ВЖИВАННЯ НЕРУМУНСЬКОЇ МОВИ.

В початках лютого ц. р. державна дирекція в Букарешті розіслала розпорядження, яким заборонила вживання нерумунських мов при білєтних касах, як пасажирам, так і урядовцям. Тепер поступило з 19. м. м. нове розпорядження, яким та сама дирекція забороняє всім урядовцям говорити між собою нерумунською мовою. За непридержання розпорядку буде каратися перенесенням, а за не знання румунської мови буде висилатися урядовців в реґат, Добруджу і Бесарабію. Дня 1. березня ц. р. відбудуться іспити з румунської мови, а всіх неперавших звільняться зі служби.

Це послідний спосіб звільнити зі служби всіх службовців-Українців, котрі до сегодня остали ще на Буковині.

ПЕРЕСЕЛЕННЄ ФАРМЕРІВ З СУХОЇ ПОЛОСИ ПОЛ. АЛЬБЕРТИ НА ПІВНІЧ.

Провінціяльний Департамент Рільництва дістав дотепер 120 аплікацій від фармерів з сухої полоси полудневої Альберти, що хочуть скористати з привілею вільного перевозу в північні сторони провінції. Найбільше аплікантів задумує осісти в едмонтонській окрузі. Ті, що переселилися з полудня минувших літ, починають гарно розвиватись, а їхні давні сусіди, побачивши їх успіхи, забираються сего року і собі на північ. Правительство обіцяло перевести їх в маю с. р. і дати їм початкову поміч при загосподаренню.

НАЙШЛИ СПОСІБ.

Альбертійське правительство задумало вже давніще викупити телефонічний систем міста Едмонтону, однак мійська рада не хотіла про се і чути, бо мійські телефони приносять добрі зиски, підчас коли в провінціяльнім системі часті недобори. Однак правительство найшло спосіб. Поставило під обради парляменту додаток до телефонічного закона, котрий, коли перейде (а перейде певно), уповажнить правительство осувати свою осібну телефонічну лінію по містах і місточках Альберти і унеможливить протести проти того зі сторони міста.

Ліберальні посли горячо протестували проти того додатку, однак він перейшов вже друге читаннє.

ПІДЛІСТЬ „СЕЛЯНСЬКОГО ПОСЛА".

При кінці січня ц. р. в румунськім парляменті вніс „селянський посол" Кракалія інтерпеляцію в справі арештованих Українців, членів укр. соц.-демократичної партії. Як виявляється, був це підленький маневр цього румунського приплечника, бо він знав наперід, що інтерпеляція буде без успіху, а за те зможе перед українськими масами виступати будьтоби оборонець українських трудових мас. Але, як доносить український соцдем. орган „Боротьба" з 28. м. м., той самий „селянський" заступник пішов три дні після своєї інтерпеляції до адвоката, котрий заступає арештованих українських селян, і старався переконати його, покинути оборону своїх клієнтів, бо вони „большевики" і їх не варта боронити.

Ось до чого докотився цей перекінчик і „радикал", що свідоме спекулює кровю і муками українських робітників і селян.

ПОЛЬСЬКА ХАПЧИВІСТЬ.

Приїхав до Куритиби якийсь співак, Петро Романовський, оперовий тенор, який мав бути учеником Александра Мишуги, якого „Газета Польська" називає співаком „польським". Олександер Мишуга ніколи не був поляком, і цілий світ знає про нього як про українця — і то свідомого українця.

Троха воно забогато: Куроки — поляк, Пій Х. — поляк, Ол. Мишуга — поляк, вкінці готові поляки всіх визначних людий на світі поробити поляками. Якась хороблива меґальоманія і доси не може опустити поляків, коли ходить о якесь славнійше імя, хочби навіть такого співака як Олександер Мишуга. Вже не раз виставились поляки таким чином на сміх, та однак це нічого не помагає... — („Праця").

МІЛІТАРИЗАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ.

Як видно з соймової інтерпеляції посла Маліка, розіслало львівське староство до всіх громад повіту обіжник, з доманианям, щоби кожда громада відступила на військові вправи шкільної молоді вищих років 3 морги грунту і відповідний льокаль. — Крім цього „звіонзек стшелецкі" (пілсудчики) домагаються декуди від громад, щоб ці платили „звіонзкові" на час вправ по 120—150 зол. Як бачимо, йде якийсь мілітаризаційний рух польського населення. На окраїнах Львова видно що дня, як цілі відділи польської молоді роблять військову муштру.

ХОЧУТЬ ЗАБОРОНИТИ КАДЕТСЬКІ ВПРАВИ З ШКІЛЬНИМИ ДІТЬМИ.

Робітничий посол Вайт з Келґарі (Канада) вніс у провінціяльнім парляменті домагання, щоби скасувати кадетські вправи по школах, як маширування чвірками, зворотні, дефиляди та вправи 22 калібровими райфликами.

ВІДНЕСЛИ НАЙБІЛЬШУ ПОБІДУ — БЕЗ БИТВИ

ШАНГАЙ, 21. марта. — Кантонська армія заняла місто Шангай без всякої битви. Бож звичайну собі стрілянину годі уважати за битву. В той спосіб полуднева армія дістала в свої руки найбільшу добичу без пролиту крови.

В самім Шангаю нема ще реґулярної кантонської армії. Наступ на Шангай поступав так скоро і так скоро відступали північні війска, що головні сили кантонської армії остали позаду. Вони ще досі не були в силі заняти всеї території, яку опустили північні війска.

В самім місті неспокій. В китайській дільниці всі склепи замкнені, бо по вулицях повно бандитів і дезертирів та втікачів. Парадують рівнож тисячі страйкуючих, що вийшли на страйк з симпатії до Кантонців.

Чужинецька дільниця готується до оборони. З кораблів вийшло війско в великім числі на сушу. Вийшло рівнож 1,500 американських моряків.

В малій боротьбі між британськими жовнірами в хінськими погибло 2 британійських жовнірів, а 10 було ранених.

В МОСКВІ ВЕЛИКА РАДІСТЬ З ПРИВОДУ ПОБІДИ КАНТОНЦІВ.

МОСКВА, 21. марта. — О год. 4. попол. почала група комуністів, яких 200, демонстраційний похід з приводу побіди кантонської армії і заняття Шангаю. О год. 5:30 було вже 2,000 демонструючих, а о 7. год. було вже 5,000 народа. Виголошено з того приводу повно пламенних мов.

Зате комісаріят закордонних справ заховувався дуже обережно. Не видав ніякої заяви. Кажуть, що він власне застановляється тепер, куди піде кантонський уряд. Чи на умову з Англією і пустить Хіни на дорогу розвою капіталістичного ладу, чи піде з совітами і заведе большевицький режім.

ІТАЛІЯ ЗБЛИЖУЄТЬСЯ ДО ВАТИКАНУ.

РИМ, 21. марта. — Зроблено з рамени італійського уряду ще один крок в ціли злагоди конфлікту, який панує між італійським урядом а Ватиканом. Ото видано закон, яким дозволено монастирським орденам, таким як Францішкани, Бенедиктини і др., переводити ріжні фінансові транзакції відносно своїх нерухомих дібр без дозволу уряду. Міністер справедливости Рокко заявив, що видано це розпорядженнє тому, що священство показало себе льояльним супроти держави.

В той спосіб наближується дійсно Ватикан до італійського уряду. Напруженнє, яке істнує між ними від 1871 року, уступає, бо отсе перший раз за часів фашизму папа визнав фактично італійський уряд.

БУДЕ МОЖНА ВИСІДАТИ З КОРАБЛІВ В ЕВРОПІ БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ.

ПАРИЖ, 21. марта. — Літом 1928 р. будуть викінчені в французькім порті Гаврі нові причали. В той спосіб будуть могли доїзджати до пристані найбільші кораблі, а тим самим буде можна всісти собі вигідно на корабель в Ню Йорку і так само вигідно висісти в Гаврі без пересідання, як це було досі, в Шербурґу. Що більше: до Гавру будуть доїзджати залізниці, які будуть мати прямо получення з Римом, Віднем і другими головними европейськими містами.

Воду в пристани поглиблено на 14 метрів. Побереже на причали буде довге на 2000 фітів.

КЛОПІТ З ЕМАНЦИПАЦІЄЮ В — АЗІЇ.

МОСКВА, 21. марта. — Немало клопоту напитали собі большевики з еманципацією азійської жінки, яка була досі засуджена на те, щоби жити в гаремі і носити серпанок. Акція проти серпанка викликала однаєє в Ташкенті і Самарканді революцію з боку фанатичних жреців, яка довела до того, що декілька дівчат, які явилися на вулицях без вельону, замордовано, а навіть вкаменовано.

ЩЕ НЕ ПЕВНІ ЩО ДО ШКІДЛИВОГО ДІЛАННЯ СОНЯШНИХ ПЛЯМ.

ПАРИЖ, 21. марта. — Теорія д-ра Форейна, що соняшні плями спричиняють більшу смертельність, виглядає, на думку астрономів, більш гіпотезою. Вони не перечать статистиці, яка дійсно виказує більшу смертельність тоді, коли бачимо плями на сонці, але заявляють, що це ще не доказ, що якраз ті плями є причиною збільшеної смертности.

СКІНЧИВСЯ ТЕКСТИЛЬНИЙ СТРАЙК В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 21. марта. — Ткацькі робітники в числі 200,000, які здержалися від 10 днів від робіт в фабриках, рішили вернути до роботи, а справу підвишки платні віддати до вирішення розємному судови.

ПІМСТА РОЗВЕДЕНОЇ ЖІНКИ.

ЖЕНЕВА, 21. марта. — Перед 12 літами знайдено в горах постріленого Тирольця Шайріха, який погиб на місця. Арештовано двох братів Ґрайсінґів, яких підозрівали о вбийство. Але випустили їх на волю задля браку доказу.

Перед кількома днями засуджено їх знова за те саме вбийство на 12 літ тюрми. Засуд випав на підставі заприсяженого зізнання жінки, з якою розвівся недавно тому один з засуджених. В той спосіб пімстилася вона на мужу за розвід, що зрадила довголітну тайну.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ГЕТЬМАНСТВО" ДАЄ ВСЮДИ ОДНАКОВІ ОВОЧІ

В американськім місті Порт Честері, в стейті Ню Йорк, случилася в неділю, дня 20. марта, справдішна іміґрантська війна. В місцевих шпиталях лічено того дня кількадесять італійських іміґрантів та десяток американських полісменів. Місцеві поліційні суди були повні арештованих Італіянців. Вістка наробила немалого шуму не лишень в італійській кольонії, але й серед Американців. Американські ґазети в далеких містах пишуть нині новинки й статті про диких іміґрантів, які рішають звичайні громадянські питання ножами, палками й револьверами.

Американські ґазети не криють, що Італійці здавна вже відомі з горячої крови та поривистости, однак до таких масових розмірів в них ся поривистість на іміґрації ще не доходила. Нагодою до того скандалу в італійській кольонії послужило витанне славного італійського летуна, отже витанне національного героя, яке звичайно не може розбуджувати партійних пристрастий. Колиж така нагода все таки роспалила сі пристрасти до того, що дві ґрупи народа кинулися до себе як відвічні найлютійші вороги, то такий факт мусить показати на крайно ненормальний стан сього народа.

Через що-ж Італійці найшлися в такому ненормальному стані, що одна ґрупа переслідує другу як лютих звірів? Через фашистську диктатуру. Відомо, фашисти голосять свому народови й цілому світови, що сильною владою, яку вони завели в Італії, вони причиняються до скріплення італійського народа. Мовляв, нарід краще обеднався під зелізною рукою Мусоліні. Мовляв, Італія тепер здібнійша до аґресивної гуртової акції. Мовляв, в ній тепер кращий порядок, більша сила.

І справді, по верха вони нібито й ка се виглядають. Опозиції проти Мусоліні на верха не видно. Забурень нема. Мусоліні кулаком махає, раз на Сербію, то на Грецію, то знова на Туреччину, ніби справді в нього велика сила.

Та се лишень поверхові явища. Се немовби поверхня плеса, що глибоко кипить горячою норою. „Сильна рука" диктатури замкнула рот опозиції. Дискусія над поправою уряду, порядку, краю здушена. Проявляти активність може лишень одна ґрупа, ґрупа фашистів. Всякий другий засуджений на рабський послух або неробство, словом, на громадянську смерть. Се й доводить людий до очайдушности й ненависти, які вибухають час від часу замахами, скритовбийствами, ба навіть масовими різнями. „Сильна рука", що мала народ спасати, доводить людий до жорстокого росколу, в якім вони не можуть обеднатися навіть для такої благої справи, як привитанне відважного летуна. Як у заграничній, так і в внутрішній політиці, хто сіє смочі зуби, той буде збирати смочі жнива.

22. МАРТА 1917 Р.

Першою українською політичною партією була „Революційна Українська Партія" (або як її прозивали в скороченню РУП), засновано в 1900. р. Вона істнувала недовго, перетворившись поволі в „Українську соціял-демократичну партію". Поруч з цією партією й майже одночасно виникла з тих же верств ще „Українська Народня Партія", яка в своїй програмі особливо підкреслювала національну ідею, з нахилом до політичного сепаратизму і з войовничим настроєм щодо инших народів на українській землі. Але остання партія поважної сили до революції не мала.

Більш умірковані верстви, що були обеднані в загальній спілці місцевих українських громад, теж були перетворились в партії демократичну й радикальну. Згодом обидві партії обеднались в одну „радикально-демократичну", але вона прожила не довго, бо утиски, які лягли на українство за міністрування Столипіна, примусили українську інтелігенцію знову вертатись до безпартійної спілки місцевих громад. Ця спілка прибрала собі вже назву „Товариство Українських Поступовців", або в скороченню ТУП. Програма цієї партії складалася з трох точок, на яких обеднались її члени, хоч були ріжних партійних поглядів: 1) **парляментаризм,** як підстава загально-державного ладу; 2) **федеральний устрій Росії,** як спосіб забезпечення прав кождій народности в Росії; 3) **національно-територіяльна автономія України** в складі російської федерації.

Звичайно ця спілка, як всі українські національні партії та орґанізації, що мали хоч найменьшу політичну закраску, істнували таємно, бо найменьші ознаки політичного українського руху царська влада карала надзвичайно суворо. Особливо ця реакція збільшилася з вибухом світової війни, коли російська влада позамикала всі українські ґазети та припинила друк українського слова. Всіх Українців названо „мазепинцями" й жорстоко переслідувано.

Лише російська революція 1917. року дала змогу українському національному рухови вийти з підпілля на широкий шлях національного будівництва. Вже 16. марта, себто меньше ніж за тиждень по вибуху революції в Петербурзі, ТУП скликає у Київі нараду з місцевих представників правих і лівих партій та кооперативних і просвітних товариств, які утворили з себе Київську Національну Раду, Рада постановила скликати національний конгрес на 16. квітня.

Перша відозва до українства виключно в національних справах була оголошена ТУПом **22. марта 1917.** року, який день і треба вважати початком фактичного приступлення до отвертої орґанізації українського національного руху. В цій відозві виложені всі рішучі вимоги провідників українського національного руху. Цей надзвичайно важний історичний документ звучав так:

До Українського Громадянства.

Заклик.

Українці! Громадяне! Товариші!

Слушний час прийшов. Україна віками пригнічена, зведена до етноґрафічної маси, окрадена й позбавлена всього — навіть національного імя свого — рушає „в семї вольній, новій" визволених народів до нового життя. Час не стоїть і не жде на осталих. Рушаймо вперед бадьоро й сміливо туди, де занялась вже зоря нашого національного визволення і воскресення.

Зложене з автономних громад усієї України „Товариство Українських Поступовців", що з 1897. року аж до останніх днів вело на Україні національно-культурну й політичну роботу під прапором автономії України, федерації всіх народів Росії й парляментарного устрою держави, — гаряче витає новий лад, що росчинив широко тюремні брами для народів і поклав шлях для вільного їх розвитку. Іменем рідного краю закликає „Товариство" орґанізовані громади і все громадянство українське до праці на українській ниві. Широко розгорнулася вона і жде працьовників, як погожого дощу спрагла земля, як женців у жнива родючі лани. Не час тепер на змагання, на суперечки. Треба всім разом рушити в тяжку, хоч райдужну дорогу, щоб разом побороти „думою й волею єдиною" неминучі перешкоди. Ділом — не словами, творчою роботою треба виявити світові сили, що таїть в собі великий український народ. Цей приспаний віками велетень закутий нині прокидається, зриває кайдани і од своїх синів свідомих сподівається праці, праці й праці. Не слів, а діла.

Українці! Громадяне!

Підпирайте новий державний лад, бо він і тільки він несе волю Україні і що більша наша участь у йому, то ширших прав собі здобудемо.

Орґанізуйтеся, бо тільки в поєднанні сила.

Скидайтеся на національний фонд український, бо в матеріяльних засобах підпора до практичної роботи.

Закладайте українські школи, насамперед народні, українізуйте теперішні, дбайте про середню й вищу освіту — бо тільки в нашій школі наша будучність.

Відживляйте і засновуйте „Просвіти" й инші товариства, бо в них осередок культурної праці та початок орґанізації наших сил.

Піддержуйте українську пресу, бо вільне слово рознесе по всіх світах про наші домагання, бо вільне слово наше — символ воскресення і його поставмо ми тепер на сторожі наших прав.

Виясняйте народові вагу і значіння подій, основи вільного ладу; освідомляйте і розкривайте очі всім незрячим, бо тільки свідомий народ не дасть вирвати здобуті вже права.

Дбайте про харчову справу й постачання всього потрібного народові, бо це додасть йому матеріяльної сили на важкий подвиг боротьби.

Готуйтеся до всенародньої Установчої Ради, де наш голос, голос великого українського народу повинен залунати чутно, твердо й однодушно, обстоюючи автономію рідного краю й вільний федеративний лад у державі.

Українці! Товариші!

Велика історична хвиля вимагає й великого напруження та жертв. Покажімо-ж, що ми достойно встріли цю хвилину, що свідомо беремо страшну відповідальність, яку на плечі наші складає історія. Одкиньмо на сей час усе, що розєднує, і памятаймо тільки на те, що нас єднає. Хай, як за батька Хмельницького, запанує у нас „воля і дума єдина".

Доля України — в руках її синів, її народу. Рідний край усіх дітей своїх скликає до роботи, її на всіх нас вистарчить. „Сміливо-ж, браття, до праці ставайте! Час наступив вже — ходім!" Памятаймо, що не бувають вдруге такі хвилі і що історія не прощає помилок, вагання і недбальства.

РАДА ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПОСТУПОВЦІВ:

Ол. Вілінський, Ол. Волошинов, А. Вязлов, М. Демяновський, Д. Дорошенко, М. Грушевський, С. Єфремов, В. Леонтович, Ф. Матушевський, А. Ніковський, В. Прокопович, Л. Старицька-Черняхівська, Е. Чикаленко, Ф. Штейнгель, Л. Яновська.

В той же самий день 22. марта петербурський відділ ТУПа теж видав відозву, в якій ставив до російської революційної влади ось-такі домагання: „1) заведення в народніх школах українських губерній рідної мови населення; 2) допущення української мови до істнуючих на території України середніх шкіл; 3) допущення викладів на українській мові й заведення курсів вивчення краю по всіх університетах і инших вищих школах України; 4) допущення української мови до практики судових, адміністраційних і церковних інституцій українських губерній з українським місцевим населенням; 5) привернення в захоплених російськими військами частинах Галичини й Буковини всього устрою місцевого політичного та громадського життя і тих національних прав, які українське місцеве населення мало перед війною; 6) негайне звільнення з арешту і повернення з заслання всіх галицьких і буковинських Українців, а в тому числі і голову галицької уніятської церкви, митрополита А. Шептицького".

Коли ще до цього додати, що відділ ТУПа висловлює гадку, „що скликання установчих зборів, які мають відбутися в найближчій будуччині, ставить на денний порядок питання про сдійснення основного домагання нашої програми — привернення національно-територіяльної автономії України, в звязку з загальним перебудованням Росії на основах федеративного устрою", то цим вичерпається максімум українських національних домагань. Але й проти цього, вже не царат, а російська революційна демократія підняла страшний галас, який згодом вилився в отверту й кріваву боротьбу.

Самохіть напрошуеться порівняти те, що ми, Українці, ставили як максімальні наші політичні домагання десять літ тому хочби з тим, що фактично ми осягнули на Великій Україні тепер. Зробивши таке порівнання, нема що й казати, що сучасна наша політичнодержавна думка зробила значний крок від того, що було десять років тому.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться дня 27. марта, в гали церковній, в 1-ій годині пополудни. Проситься всіх, щоби прийшли на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — В. Баран, предс.; М. Гнатів, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 27. марта, о 2-ій годині пополудни в домі Укр. Громади, під ч. 610 S. American St. Присутність кождого члена конечна, бо є пару важних справ, які мусять бути полагоджені. Неявившийся член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Сорока, предс.; І. Біщка, кас.; А. Будалі, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Буковина", від. 14, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в суботу, дня 26. марта, о годині 8:30 вечером, в Укр. Роб. Домі, під ч. 15 Іст 3-та улиця. Обовязком всіх членів явитися на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — В. С. Лукенюк, секретар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

РЕСПУБЛИКА 13,000

Коли глядіти від моря на мальовниче головне місто Сан Маріно (що лежить 700 метрів високо на стрімкій, спадистій скелі), то годі собі й уявити, що на сам вершок можна дістатися автомобілем. Три вежі завершують скелю, що подобає радше на якесь хижацьке гніздо, як осередок мирної, спокійної республики.

Шістьсот літ істнує вже республика Сан Маріно. Чернець, що колись давно прийшов сюди з Дальматії і вважав цю стрімку скелю нездобутною, не міг собі й уявити, що колись буде тут дивовижна европейська мініятурна республика, з бензиновими стаціями й радієвими антенами.

Коли приглянемося цій републиці, годі позбутися враження оперетковости. Виглядає на таке, що Італія задля пропаґанди годиться на істнування на своїй східній границі такої республики. Наче каже: „Бачите, як ми шануємо давні права!" Але цю захвалювану свободу Сан Маріна не треба брати так дуже поважно. Коли хто не знає, що найшовся в республиці Сан Маріно, може таксамо добре подумати собі, що то мальовниче піемонтське місто.

Сан Маріно то Італія. І то ця Італія, що все була ворожа королівству, все свободолюбна. Недаром Ґарібальді почувався в Сан Маріно найкраще і тут був сховнився. Тепер у Сан Маріно є Ґарібальдів памятник.

Але ця малесенька республика може бути взірцем для инших. Із Річоне після півгодинної їзди переїздиться на територію республики Сан Маріно, через невеличкий міст. У поручі моста є прикріплена таблиця і це означає границю. Зрештою нема тут ніяких инших ознак кордону. Так наче6 ми перейшли з повіта в повіт. Нема жандарма, нема ревізії пашпортів, митової ревізії. Але хто пильно шукає ріжниць, найде їх. **Сан Маріно є чистіше як решта Італії. Додержує кроку з рештою Европи. Будує дороги, школи, а хоче навіть запровадити линвову залізницю, або електричний ліфт на шпиль своєї столиці, Має всяку вигоду гарного, новітнього міста.** В нічому не полишається позаду. Навіть щодо смаку. Богаті горожане побудували собі віллі серед чудових старинних веж.

Вгорі перед правительственним будинком по одним боці знімаються наґі скелі Апенінів, по другім боці тягнеться долина з сніжнобілим берегом Ріміні і Річоні й Адрійське море, а дальше наче жовті стяжки яснііють дальматські острівці перед Зарою. Вечером перед самим заходом сонця маячіють на півночі рожеві Дольоміти.

Столиця має і свій **музей.** Біля невеличкого образа Леонарда да Вінчі якийсь жартун подарував музееві підручник Бедекера „Німеччина". Попри посудину з бронзової доби бачимо австрійські відзнаки, медалі з світової війни, ґранати, фотоґрафії двох сан марійських моряків-добровольців, які на війні згинули в Карсті. Й **оперетку** має Сан Маріно, свій **бар** „Під републикою", **курацийну салю з джез-бендою,** один **театр** і один **готель.** А Італійці люблять театр. Тому, що в Сан Маріно є кількадесять фашистів (але вони незалежницьких поглядів), тому то Муссоліні в літі відвідав републику. Манліо Ґоці, реґент столиці, і Джузепе Муляроні, реґент 50 квадратових км. Сан Маріна, витали величаво Муссолінія. Вирушило 120 вояків у парадних одностроях. Кажуть, що Муссоліні був в дуже добрім гуморі. Запевнив обох реґентів, що скріплена Італія не буде загрожувати свободі санмарінської републики ані нападами летничої ескадри, ні танками ні ґазовими наступами, ані теж не перешкаджатиме републиці в її торговлі почтовими марками. Муссоліні вписався в богато альбомів, які тут усюди чигають на чужинців.

Тринацять тисяч мешканців Сан Маріна більше або менше споріднені між собою. Тому рідше потребують карного судді, як адвоката. Бо в добрій родині сперечаються щонайбільше за спадок, але до вбивств не доходить. І тому теж уже від богато літ у санмарінській вязниці (що побудована дуже романтично) нема ні одного вязня. Останній вязень то був один селянин із одного села, який напився за богато знаменитого мушкателевого вина-серавальо і пробив якомусь візникові рамя.

Чужинець рішучо набирає враження, що мешканці Сан Маріна жиють ідиличним життям. Податки є не великі, ґазета „Іль Попольо Сан Марінезе" пробуджує горожан лише що два тижні з їх дрімки. Лише один кінотеатр повідомляє тих щасливих людей про ріжні страхіття, що діються поза кордонами Сан Маріно.

Та хто думав би, що може вдертися до того раю, дуже помиляється. Бо Сан-Марінейці не позволяють на ніяку іміґрацію. Як би годилися на іміґрацію, то якої пів Европи злетілося би до їх маленької републики і зачалася би нужда. А так реґенти Манліо Ґоці і Джузепе Муляроні можуть гордитися своєю републикою. Вони добрі дипльомати: беруть собі з европейської цивілізації лише що найліпше, а зрештою придержуються своєї старої культури.

„ЮРИНДА".

(З допису кореспондента „Прол. Правди" з Дніпропетровська).

„Бий його! Го-го-го!" — залунало на Пушкинському проспекті.

Вискакую напів одягнений на вулицю. Спочатку не розберу, що діється. Люде, що вийшли на прохід (було це о 9-ій год. веч.), падаючи, поспішаючи, один поперед одного, що сили біжать.

„Ребята, мільтони!" — пролунав чийсь дужий голос, покриваючи всі инші.

Раптом усе стихло. Тільки чути, як у бік „виставки" (велика територія під напівбагном, напівплощею — найнебезпечніше для жителів місце) затупотіло багато ніг.

Через пять хвилин усі заспокоїлись, немовби нічого й не було.

— „Юринда! Нічого не трапилось, хуліґани жінці голову провалили, що не дала себе поцілувати" — заспокоювала мене якась жінка, йдучи повз мене.

І справді „юринда" — тільки голову провалили.

От у Дієвці (околиця Дніпропетрівського) там 18 чоловік хуліґанів зґвалтували дівчину — отож вже не „юринда".

До вчинків хуліґанів жителі настільки звикли, що провалити голову, набити „морду", повибивати шибки, несподівано поцілувати перехожу жінку — це все дрібниці, або, як у нас кажуть: „юринда".

Боротьба? — Провадиться, і дуже жорстока. Народні та окружний суд розглядають справи хуліґанів у першу черґу й накладають сувору кару.

Але над знищенням, усуненням самих причин хуліґанства працюють мало, не тому, що не хотять, а тому, що не можуть цього тепер зробити.

Усі міські клюби, колиб вони максимально розвинути роботу, можуть вмістити в своїх стінах найбільше 15,000 чоловік, тоді, як у самому місті одних членів професійних спілок є понад 100 тисяч чол.

Отже, клюби не можуть обслугувати всіх, а це примушує молодь іти в шинок, де їхня енергія витрачається на вчинки, що кваліфікуються, як „юринда".

Характерно, що у хуліґанства складаються власні традиції й звичаї.

Кожен „апаш" (головний хуліґан, отаман) має біля себе немовби адютанта з молодших. Таких адютантів-учнів тепер має кожен, хто претендує на закінченого хуліґана; це ознака „гарного тону".

Але найцікавіше — це хуліґанські пісні. Вони довгі-довгі, обовязково з ґероєм-отаманом, якого врешті і посадили за „решоткі сераго дома".

Цих пісень до останнього часу було небагато, 3—4. Але тепер їх стає більше. Допомогло... видавництво „Огоньок". Це видавництво випустило брошюру „частушки", де є відділ „хуліґанські". І от тепер ці „частушки" співають усі наші хуліґани.

Хуліґанство розводиться, паношиться, розкладає все громадянське життя. — („Пр. Пр." ч. 295).

Юрій Гольд.

Петро Ніщинський.

ПОРАДА.

Дівчинонько, голубонько, чого ти сумуєш?
Твоя доля за плечима, ти її не чуєш.

Шануй людей, молись Богу, то Бог і поможе:
Як не тепер, то на той рік таки буде гоже.

Годіж, серце, сумувати! Не зітхай тяженько,
Бо як будеш журитися, завяне серденько.

А без серця на сім світі не можна прожити,
Чи вжеж хочеш таки віку собі вкоротити?

Як би, серце, мав я силу, тодіб инша мова:
Яб випросив тобі долю у самого Бога.

Годіж, годі, моє серце, годі сумувати!
Тобі треба, як квіточці, рости й процвітати.

Ростиж, моя роже повна, рости, розцвітайся,
А як часом спітка лихо, ой, не піддавайся!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОЛОС З КРАЮ ПРО ТАМОШНЕ ПОЛОЖЕННЄ І ПОЛІТИКУ НАШИХ ЕПИСКОПІВ.

Гром. Іван Кренціґлова з Клівленд, О., одержав з села Острова коло Тернополя лист від свого товариша, якого короткий зміст такий:

Обставини тут дуже тяжкі. Хліб не зародив. Податки безмірні; ще далі, то прикажуть і за воздух платити. Ніякого права добитися не можна. От в мого сусіда спалив вогонь від льокомотиви з поїзду ціле обійсте, але відшкодовання ніякого дати не хочуть. В такий сам спосіб пішло в нас вже з димом 5 господарів.

Питаєте за конкордат. Це страшний удар на нашу церкву. Епископи сулують питомців стати безженними. Не дбають про те, що через те зменшаться кадри нашого духовенства. На його місце готовлять вони французів і ріжних яничарів.

Пишете, що у вас в Америці відбувся конґрес та що епископ викляв тих вірних, які домагалися для народа прав в заряді церковного добра. От ви щасливі, що маєте таких просвічених людей, яких навіть викляття не відстрашують від праведної дороги. Коби в нас зачали так з викляттями то й тут скорше зробили би порядок з епископами, що ведуть нарід до рабства. Та тут иншого способу уживають. От моєї жінки сестри син був вже на другім році духовного семинара в Станиславові. Епископ Хомишин зажадав від него і від других, щоби підписали заяву, що дадуть висвятитися в безженному стані. Питомці не хотіли на те згодитися і пішли на страйк. А епископ подав про те до військової команди, а та знова забрала всіх питомців до війска. І син сестри моєї жінки мусів служити в польськім війску два роки. От вам наслідки конкордатів і целібатів.

Ви щасливі в Америці, що хоч можете висказати свою думку сміло й отверто, бо тут за те замикають.

И. Л.

—o—

ЧИ ВИСИЛАТИ НАМ ДЕЛЄҐАЦІЮ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Гром. Василь Шеґда з Филаделфії пише в голосах читачів, щоби вислати делеґацію на Радянську Україну. І я є рівнож за висилкою такої делеґації.

На Радянську Україну дивляться люде всіляко. І нема в тому дива, бо то не легко зорєнтуватися. Та я суджу її після нашого положення в Польщі, яке вважаю безвихідним. В Польщі тюрми заповнені Украінцями. Наші діти мусять вчитися по школах про те, як „гайдамацька дич" здобувала Львів в 1918 році. Нашим дітям представляють наших героїв як бандитів. Польща нищить нас політично, економічно і культурно.

Певно, що й на Радянській Україні не все гаразд. Але все-таки там є можність доброму Українцеви працювати для свого народа. Коли галицька Червона Армія перейшла в 1920 році Збруч і ввійшла між наші галицькі села то почала сейчас освідомляючу роботу. Всюди скликано віча, а віче відчиняли нашим національним гимном, Ще не вмерла Україна, а потім співали гимн робітничий. Наказано було стояти підчас обох гимнів і здійняти шапки. Бесідниками були самі Галичане. Вже з того видно, що коли хто не хоче кривити душею, то й на Радянській Украіні може остати добрим націоналістом.

Є богато важних питань, яким варто приглянутися на Радянській Україні, тому добре би було, щоби тамтуди поїхати.

Антін Бусько,
Сиракюз, Н. Й.

ХТО І ЯК БОРОНИТЬ ЕПИСКОПА БОГАЧЕВСЬКОГО.

В послідні́м числі шикаґовської „Січи" оголосив наш парох о. Маньовський отвертого листа до священиків, в якім боронить епископа Богачевського та накидається на тих всіх чесних священиків, що стали в обороні прав нашого народа. Для мене як того, що належить до парохії о. Маньовського, найцікавійше було те місце в його письмі, в якім він взиває священиків, щоби сказали правду народови такими словами: „Сповніть кождий свій обовязок в парохії, а розвал і траґічне положення сейчас устане. Скажіть народови отверто, що епископ робітник народний, український, що закиди проти него фальшиві; скажіть лиш правду, а особа його навіть у вас не буде непопулярною; епископ стане чистий як слеза".

Коли ми тут те письмо нашого пароха читали, то тільки раменами здвигали. Бож преці́нь наш парох нічого иншого не робить, а тільки голосить, що епископ патріот, мученик і герой, а визиває всіх тих, що иншої думки. І що з того. Нічого доброго тим о. Маньовський не осягнув. Ціла громада Куртиз Бей страйкувала через цілий рік, а тепер ще й Балтімор випові́дає йому послух, бо не може дарувати йому того, що не хотів правити панахиди за Франка та що розвязав аматорський кружок та виступає проти „Свободи".

Не помагає в нічім о. Маньовському його ревна оборона епископа Богачевського. Вона йому пейди не приносить вже тепер і не принесе, бо громада стоїть на тім становищу, на якім станула одна з наших жінок. Коли до неї зайшов за колєктою, вона спитала: А були ви, отче, на конґресі в Филаделфії? А були ви на священичім зїзді в Ню Йорку? А коли почула відповідь, що ні, замкнула хату.

Оборона епископа не змінить траґічного положення, а тільки його збільшує. Становище стає чим далі більш траґічним не тільки для епископа, але й для тих, що його хочуть боронити. Це бачить о. Маньовський сам по собі і по своїй парохії.

Т. Ч.

СОНЦЕ І ЗЕМЛЯ.

—o—

Живемо в добі горячкового несупокою. Горячковий той стан панував в цьому році також і на сонці, а це мало величезний вплив на наше життя на землі.

Сонце, як знаємо, є паном нашої землі: править всім земним життям, яке бере з соняшних промінів всю свою силу, свою все відновлювану молодість, свою ростинну красу і ту велич та чар, з якими вся природа на весну відроджується. Це воскресення природи було однакож цього року рівночасне з збільшенням діяльности сонця по довшій рівновазі й спокою, що панували на сонцю від мінімума, що припадало було на серпень р. 1923. Вже року 1925 почало обявлятися збільшення діяльности сонця збільшенням числа й величини плям на сонці, а характеристичні прикмети збільшаючої діяльности сонця показалися головно 26. січня ц. р.: настала сильна маґнетична буря, зауважена сучасно всіми визначнішими обсерваторіями світа. Маґнетична ця буря викликала так сильні теллюристичні струї, що пошкодили, а навіть декуди й знищили получення телефонічні та трансмісії підморських каблів. Маґнетична стрілка, що вказує все на північ, відхилилася зовсім в сторону — компас перестав на певний час бути провідником моряків — а над небозводом появилася величава північна зоря.

А тоді, як маґнетична буря шаліла на нашій землі, а північна зоря ясніла на небі, видно було голим оком крізь звичайне чорне скло на сонці велику пляму, а другу трохи меншу по другій стороні соняшного рівника. Щоби соняшну пляму видіти голом оком, мусить вона в промірі бути що найменше три рази більша, як промір землі; пляма на північній соняшній півкулі, що спричинила маґнетичну бурю та північну зорю з 26. січня, виказувала однакож розміри далеко більші; була певно одною з найбільших, які заувалено в останніх десятиліттях.

Ця пляма зникла врешті на західньому краю сонця, при величезній кількости світляних снопів на краю сонця, зникла також і південна ґрупа плям, так, що здавалося, що настане на якийсь час спокій; тимчасом — вже 25 лютого — появилася знову нова величанська ґрупа плям так, що з початком марта настала знову сильна маґнетична буря, а величаву північну зорю знову подивляли в Норвеґії, Бельґії, Анґлії та Америці. Спеціяльно гарною була вона 9. марта, хоча тоді не було на сонці ніякої більшої плями, а тільки ґрупа дрібніших плямок.

Так минуло перше чвертьріччя цього року, коли то ми дістали стільки нових доказів про тісний звязок, що істнує між землею і сонцем. А коли маґнетична стрілка, герметично замкнена, хитається та відклонюється тоді, як шаліє електрична буря на сонці, віддаленім від нас 149,500,000 км. то чиж не можна догадуватись, що ці соняшні явища мають свій вплив також загалом на всю земну природу — не виключаючи і людей?

Про тісний звязок між соняшними явищами і земними свідчать також події на землі підчас осіннього зрівнання з ніччу; тоді настав ряд атмосферичних переворотів незвичайної сили, як гураґанний вихор на Фльориді, що в кількох годинах знищив величаве місто Міямі. І не тільки Міямі. Метеорольоґічні стації голосили менші подібні катастрофи, що пройшли над иншими містами землі, не виключаючи Европи, де в цю пору впали величезні зливи в Швайцарії, Італії і инших краях.

І незвичайно дивним, дійсною тайною атмосфери є при цьому факт, що одночасно пр. в Лондоні була велика спека, якої за останніх 28 літ там не було. Також і в Франції була прекрасна погода і тепло: в Нормандії цвили яблуні вдруге. В деяких краях Злучених Держав Америки була тоді також гарна погода, а в Канаді шаліли снігові метелиці.

Головна з плям, що були в цю пору знову на сонці, пройшла мерідіяном дня 19 вересня а вже слідуючого дня настала сильна маґнетична буря, що устала аж під вечір 21. вересня. Нова буря повстала знову 22. також в день, так що в обох цих випадках не можна було бачити північної зорі, яка певно була — і ще повних чотирнацять днів над землею шаліли страшні цикльони й воздушні бурі.

Чиж ця одночасність між збільшеною діяльностю сонця і земними бурями не є доказом тісної залежности землі від сонця?

Звязок між змінами діяльности сонця і хитаннями земного маґнетизму і північними зорями є вже безсумнівно доказаний; певним є також, що сонце впливає на атмосферичні явища землі так само, як і править всім життям нашої природи, де вся ростинність, всі живі істоти — а отже й чоловік — є тільки перемінами соняшної енерґії. Який однакож мають тут спеціяльний вплив соняшної плями?

Флямаріон, французький астроном, виходячи з становиська, що плями є океанами збільшеної діяльности промінювання — думав на підставі своїх довголітних обсервацій, що роки, на які припадає найбільше соняшних плям, є загалом тепліші, як роки, коли плям менше.

Хоча це питання, що суперечить цьогорічним явищам, є ще нерозгаданим, то все таки дуже правдоподібним є, що коли ціла природа підлягає діланню сонця і його перемінам, то підлягає їм також і наш власний організм, наше тіло, а то головно при хоробах серця та нервів.

Лікарі часто вже запримічували, що пр. ознаки хронічних недуг стало зміняються. Зміни ці можуть бути наслідком стану самого недужого, але цікаво, що дуже часто такі самі зміни подібних недуг настають у ріжних осіб в ріжних обставинах одночасно.

Лікарі слідили, чи не має на це впливу стан погоди, але не найшли тут розвязки оцеї тайни; звернули свою увагу тоді на соняшні плями і побачили, що перехід плям мерідіяном згоджувався в премногих випадках з збільшенням ознак недуги.

Ясно, що тут треба ще богато дослідів і праці, але певним все таки є, що лікар мусить брати згляд також й на астрономію та метеорольоґію, бо без сумніву сонце є ключем не одної тайни людських недуг. — Ми є іграшкою природи, а вся природа є іграшкою сонця.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчити в Демократичнім Клюбі.

Перший відчит в Українськім Демократичнім Клюбі в Ню Йорку відбудеться в середу, дня 23. марта, вечером. Буде говорити др. Цеґельський про південно-американську републику Перу на основі власних спостережень.

Знавець музики.

На салю входить якийсь добродій, коли вже концерт зачався і питається знакомого:

— Що тепер грають?

— Бетовенову Девяту Симфонію.

— Ах, яка шкода, що я не чув попередніх вісім симфоній!

—o—

ПОКЛИК

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА ДОРОГОВА, ПОВІТУ СТАНИСЛАВІВСЬКОГО, ГАЛИЧИНА.

На руки Михайла Малишевського наспіло слідуюче письмо з краю від комітету будови дому „Просвіти".

Дорогі Брати і Сестри нового краю: В імени членів і управи Товариства „Просвіти" в Дорогові, просимо Вас як чия спромога зложити малу лепту на руки гром. Михайла Малишевського на докінчення читальні „Просвіти". Не відкиньте так важної справи, а доложіть всіх своїх сил і допоможіть нам у важній справі. Маємо надію, що не відкинете нашої просьби, а допоможете нам в так прикрім положенню.

Желаємо Вам щасливого повороту до рідної землі.

За Управу:
Михайло Пасека, голова;
Матвій Черниґа, заст. гол.;
Павло Синенко, секр.
Печать.

Дорогі Краяни! Як Вам відомо, що село Дорогів знищила війна 1915 року. З великою радостю витаємо цей крок наших Земляків, яким вони взялися до піднесення культурного а рівнож економічного життя в нашім селі. Сподіємося, що сей поклик наших краянів до здвигнення народної святині в нашім рідним селі зворушить нас всіх і знайде теплий відгомін серед односельчан Дорогова. Я вірю, що ми своїми лептами причинимося до викінчення дому „Просвіти" в нашім рідним селі. На жаль мушу сказати, що нас в Тайлор много нема, а лиш трох, однак більшість живе в Ню Йорку. Тому прошу вибрати комітет з поміж себе в Ню Йорку, а як ні, то прошу присилати жертви на мої руки.

Імена всіх жертводавців будуть оголошені в часописи „Свободі".

В ціли збирання жертв потрудяться: Олекса Стасенчук і Михайло Малишевський.

Моя адреса:
Michael Malishewski
1220 Walnut St., Taylor, Pa.

ТРІВОГА В СТОЛИЦІ ЦИГАНІВ.

Часописи повідомляють, що столицю Румунії Букарешт обхопила трівога перед якимсь переворотом. Правительство поробило відповідні військові заходи.

СНІГОВІЇ НА СИЦИЛІЇ.

З Катанії і Калябрії повідомляють про велике зимно і нагальні снігові бурі. В Сицилії сніги зробили великі шкоди в оливних садах. В околиці Етни впали такі обильні сніги, що зробили на полях шкоди більше як на міліон лір.

ФРАНЦІЯ ЗАЧНЕ БУДУВАТИ ФОРТИ.

В липни сего року Франція зачне будову цілого ланцуха укріплень здовж німецької й італійської границі. Міністерство війни є тої думки, що укріплення забезпечуть Франції мир на віки. Недавно говорили що се зробить Ліґа Націй.

ГАРКАВЕНКО В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

В пятницю, 25-го марта Гаркавенко буде знова боротися в Рочестер в великій Конвеншин Гол.

ГАРКАВЕНКО В БОСТОНІ.

Слідуюча борба Гаркавенка в Бостоні відбудеться в четвер, 24-го марта в Ґренд Опера Гавз, борба до побіди.

(Огол.)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ПАЛМЕРТОН, ПА.

Збірка на тов. „Просвіта".

Відома річ, що наше найстарше товариство „Просвіта" у Львові це історична вже твердиня проти польського гнету. Воно заслугує на пошану і поперте кождого Українця без огляду на його політичні чи релігійні переконання. Та на жаль, нема в нас богато таких, щоби розуміли ту важну справу.

В нашій громаді знайшлося декілька таких свідомих громадян, які поперли „Просвіту" і зложили $22 для „Просвіти", які відослано до Обєднання.

Зложили по $2: Стефан Дмитрик, М. Стельмах, С. Балко, Г. Климишин, В. Саган, М. Марців, М. Куба, о. Бони, В. Іванців, Я. Грабар і Д. Коцюбинський. Може й другі підуть їх слідами."

Д. Коцюбинський.

ВОТЕРВЛИТ, Н. Й.

З весілля на Рідний Край.

На весіллю в гром. Стефана Комарянського і Теклі Базар не забули чесні гості при гарній забаві і на рідний край.

По короткій а щирій і горячій промові гром. Базарніцького присутні гості зложили $28.80, які вислано до Обєднання в Филаделфії з призначеннем по половині на інвалідів і політичних вязнів.

Щира подяка тим, що при забаві мають час, серце і охоту памятати за бідних братів своїх в старім краю.

П. Базар.

ІРІ, ПА.

Коляда на Рідну Школу.

В нашій місцевости зорганізували коляду на Рідну Школу слідуючі громадяне: Я. Думанський, А. Макаровський і Й. Вітковський.

Заколядували $18 і вислали до Обєднання.

Жертвували слідуючі:

По $1.00: В. Юрчан, Й. Вітковський, Н. Гаврилів, Зигмунд, Л. Волошин, Кавчак, Ліньк, В. Подольський, В. Гаврилів, Я. Думанський, Г. Бекира, А. Макаровський, В. Томс, Т. Сатишин, Н. Свідерський, І. Паробій, І. Лихач, Л. Свідерський 50 ц.; В. Вітковський 25 ц., С. Вітковський 25 ц.

Й. Вітковський.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Збірка на родинній оказії.

З нагоди іменинної забави в родині Паснаків зібралося більше число гостий. Підчас забави для малого Михайла не забули гості й на старий край і на заклик гр. Анни Стрілець зібрали 15 долярів 60 центів на закупно книжок для бідних дітий у селі Вербівцях, повіту рогатинського. Гроші вислано на руки шамбеляна Ст. Городецького.

А. С.

КОЛИСЬ А ТЕПЕР.

(Яка зміна зайшла в протягу двайцяти літ).

Колись люди були смирні,
Любились й мирились,
А сусіди дуже рідко
Гнівались й сварились.
Тепер люди всі сваряться
І всі нарікають,
Що здоровля виробили,
А грошей не мають.
Хлібороби колись землю
Волами орали,
А пшеницю не жниварков,
Але серпом жали.
Хлібороб тепер не кіньми,
А трактором оре
І що днини нарікає,
Що біда та горе.
Колись пішки до роботи
По сто миль ходили
І до дому з ліса дрова
На плечах носили.
Тепер до міста не возом,
А автом чвалає,
По дорозі кожду ямку
Тяжко проклинає.
Колись кождий мав млин [в дома,
Не млин, але жорна;
Тільки мука з них сипалась
Не біла, а чорна.
Тепер кождий собі в млині
Муки напетлює,
А ще чогось нарікає,
Що хліб не смакує.
Робітники колись десять
Годин працювали
Із босами не сварились
І не страйкували.
Тепер вісім годин денно
Вже лишень працюють,
Порадяться між собою
І уже страйкують.
Колись в кулі, ані в карти
Ніколи не грали,
Самогону не робили,
І не продавали.
Тепер кождий самогоном
Журу заливає,
Для розривки цілі ночі
В кулі й карти грає.
Колись пиво по пять центів
В „барах" продавали,
А до пива і закуску
Смачну додавали.
Тепер треба цілу „шістку"
За склянку платити,
З дому хліба треба брати,
Як хоч закусити.
Колись дівки за десятку
Місяць працювали,
Але правда, що видатків
Великих не мали.
Ані стриглись, ні голились,
Ні пива не пили,
Папіросів не курили,
Й на „шьоя" не ходили.
Тепер шиї підголюють,
Коротко стрижуться,
А кучері пова вуха
Мов гадюки вються.
Ще й такі є, що пиво пють,
Курять папіроси,
Часом хлопа так обсядуть
Як сердиті оси.
Колись гарно по забавах
Лиш „польки" гуляли,
„Чарлестона" ані „джезу"
Колись і не знали.
Тепер разом всі на гали:
Мері, Ані й Ліна
„Чарлестона" витупцюють,
Аж тріщать коліна.
Колись дівчат по шпиталях
Не оперували,
Колись люди сліпих кишок
Здається не мали.
Тепер повно по шпиталях
Великих й маленьких.
Богачів там дуже мало;
Найбільше бідненьких.
Колись в шторі все за дармо
Цукорки давали,
Щоби люди приходили
І там купували.
Тепер шторник не дасть [в шторі
Й води ся напити,
За цукорки каже собі
Солоно платити.
Бучерники колись мясом
Котів годували,
Свинські ноги і печінку
Собакам кидали.
Тепер жадних вже відпадків
На двір не кидають:
Усьо мелють, присолюють
Й в ковбасу спихають.
Не так давно, як се було,
Лиш двайцять літ тому,
Як чоловік був господар
І тримався дому.
Господарі тепер разом
З парубками ходять,
Замісць в вечер — вони рано
До дому приходять.
Здаєсь уже незадовго
Буде конець світа,
Бо чоловік лиш ся мучить
Й тратить свої літа!

Іван Дідух,
Форт Саскачеван, Альта.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

АВАНС ЗА „КРУЧЕННЯ ҐІТАРИ".

Ославлений польський „експерт" для справ т. зв. національних меншин, а зосібна для Українців, Тадеуш Голуфко іменований цими днями на визначне становище шефа департаменту для східних справ у польському міністерстві закордонних справ. Іменування Т. Голуфка якраз на це становище є дуже маркантне. Воно дає богато до думання хочби з цього огляду, що Голуфко є правою рукою маршала Підсудского, є рішучим федералістом і прихильником петлюрівщини, а в останньому часі відомий з того, що „крутив ґітару" Українцям тут в краю і особливо на еміґрації в ЧСР., звідки він бажає перетягнути до Польщі подебрадську Українську Господарську Академію. Треба сподіватися, що іменування Голуфка на згадане становище викличе відповідну реакцію в радянських політичних кругах.

АРЕШТОВАНО МАТРОНУ „ДІТОЧОЇ ФАРМИ".

Під Квебеком (Канада) отворила тому кілька літ пані Діяна Лякроа захист для дітий тих материй, які мусять працювати. Мами за діти платили. Першого марта умерло на тій „діточій фармі" відразу троє дітий, що звернуло увагу поліції. Коли коронер побачив маленьких трупів — аж злякався. То не були тіла, але скелети. Діти померли... з голоду. Ті діти, що ще жиють, виглядають також як скелети, а через сину шкіру можна почислити їм усі кісточки. Паню Лякроа арештовано під закидом душогубства.